

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1978

BRNO 1980

U Strachotína byly v r. 1978 nalezeny zlomky zuhelnatělého dřeva těchto stromů a keřů:

Dřevina	K u l t u r a					
	velatická		horákovská		pozdně laténská	
	z	v	z	v	z	v
Acer sp. - javor	5	2	-	-	-	-
Acer campestre - babyka	2	1	-	-	-	-
Betula sp. - břıza	3	2	-	-	-	-
Carpinus betulus - habr	3	1	-	-	-	-
Corylus avellana - líška	9	3	-	-	10	4
Crataegus sp. - hloh	1	1	-	-	1	1
Fagus silvatica - buk	-	-	-	-	2	1
Fraxinus sp. - jasan	-	-	-	-	1	1
Ligustrum vulgare - ptačí zob	-	-	-	-	6	1
Populus sp. vel. Salix sp. - topol neb vrba	-	-	-	-	11	3
Quercus sp. - dub	42	11	3	2	79	11
Salix sp. - vrba	-	-	-	-	1	1
Ulmus ps. - jilm	-	-	-	-	1	1
Ulmus carpinifolia - jilm habrolistý	-	-	1	1	4	1
Ulmus laevis - jil vaz	-	-	-	-	3	1

z - souhrnný počet zlomků, v - souhrnný počet vzorků /objektů/

Poznámky:

- 1 F. Firbas, Spät- und nacheiszeitliche Waldgeschichte Mitteleuropas nördlich der Alpen 1, Jena 1949.
- 2 E. Opravil, Die südmährischen Wälder im jüngeren Holozän, Přírodověd. práce ústavů ČSAV Brno 1967, 1, 69 - 116.
- 3 E. Opravil, Údolní niva v době hradištní /ČSSR - Pomoraví, Poodří/, 1978 msc. 1 - 116.
- 4 E. Opravil, 1967, o.c., týž Rostliny z velkomoravského hradiště v Mikulčicích, Studie AÚ ČSAV Brno 1972, 1/2, 6 - 31.

Verkohltes Holz von Strachotín /Bez. Břeclav/. Die Funde stammen aus dem Zeitabschnitt ca. vom Jahre - 1300 bis 0, aus Objekten der Velaticer, Horákov- und spätlatènezeitlicher Kultur. Es sind in ihnen Hartauarten vertreten; einen ziemlichen Anteil haben lichtliebende Gehölze, besonders Gebüsche, die von einer Waldverlichtung in der Flussau zeugen, völlig unterschiedlich von der rezenten Weichau mit Weiden und Pappeln.

ZUHELNATĚLÁ SEMENA Z TVRZE U UDÁNEK /západně Moravské Třebové/ /okr. Svitavy/

František K Uhn, Vysoká škola zemědělská Brno

V letech 1975 - 1978 jsem odebral v místě bývalé tvrze západně Udánek mazanice a černou sazovitou hmotu na několika místech dna sondy z výzkumu D. Jelínkové z Archeologického ústavu ČSAV Brno. Tvrz byla obydlena v 13. - 16. století. Mazanice byla vypálená, a na povrchu měla otisky štípaného dřeva. V mazanici byly otisky stébel /tloušťka 0,3 - 3 mm/, plevy a necelé obilky /tloušťka 1,5 - 2 mm/ žito /Secale cereale/. Sazovité hmoty bylo odebráno asi 2 kg, zejména v jižní části objektu, asi 1,2 m pod dnešním povrchem při vnitřní straně obědní zdi, pod červenou udusanou vrstvou, pravděpodobně ze starších období osídlení. Po vyschnutí byl materiál sítý rozdělen na veli - kostní frakce a prohlédnut preparačním mikroskopem. Mimo 5,5g zuhelnatělých dřev většinou jehličnatých bylo vybráno 1,6 g semen, jejichž určení následuje /semena, zejména obilí, byla z velké části silně zdeformovaná a zčásti špatně zachovaná, pravděpodobně velkým žářem při zuhelnatění/:

- Pěstované rostliny:

- žito /Secale cereale/, 21 obilek velikosti velmi variabilních, větší ob. 7,0 x 3, 4 x 2,4 mm, malé 4 - 4,7 x 2,0 - 2,7 x 2,2 - 2,5 mm

- pšenice obecná /*Triticum aestivum*/ 26 ob. prům. vel. 4,6 x 2,3 x 1,9 mm
- p. dvouzrnka /*T. dicoccon*/, 1 obilka vel. 6,0 x 3,2 x 3,0 mm, část článku vřetena klasu s základnou 1,0 x 0,3 mm a 10 pravděpodobně zubů plev
- ječmen obecný pluchatý /*Hordeum vulgare*, *caryopsis corticata*/, část 1 obilky, otisk v mazanici
- ječmen obecný nahý /*Hordeum vulgare* v. *nudum*/, 5 ob. prům. 6,1 x 2,0 x 1,4 mm
- oves setý s příměsí o. hluchého /*Avena sativa cum A. fatua* /, 29 obilek prům. 5,3/-6,7/^x/1,4-2,1/-2,6/^x/1,4-1,6/-2,5/mm, v tom 3 horní obilky z klásků prům. 4,4 x 2,0 x 1,7 mm
- oves setý /*Avena sativa*/ 4 base pluchatých obilek
- proso /*Panicum miliaceum*/, 4 nahé obilky 2,1 x 1,8 x 1,5 mm
- hrách /*Pisum sativum*/, 1 semeno 3,3 x 3,0 x 3,0 mm
- bob /*Vicia faba*/ jeden zlomek semena, které mohlo být 6 mm velké
- vikev setá /*Vicia sativa*/, 3 semena Ø 3,6 x 3,4 x 2,1 mm
- plevelné a plané rostliny:
- houby vřeckovýtrusé /*Ascomycetes*/ asi 50 sklerocii kulatých nebo nepravidleně zakulacených, velikosti 0,3 - 1,8/ - 3,5/ mm
- tis /*Taxus baccata*/, = plochá špičatá jehlice 1,3 mm široká
- modřín /*Larix decidua*/, 2 jehlice široké 0,7 mm, tlustá 0,3 mm
- *Ranunculus flammula*, 1 nažka 1,3 x 1,1 x 0,7 mm
- *Scleranthus annuus*, 1 nažka 1,3 x 1,0 mm
- *Agrostemma githago*, 1 semeno 3,0 x 2,6 x 2,0 mm
- *Chenopodium album*, 5 semen 1,1 x 1,1 x 0,7 mm
- *Polygonum aviculare*, 2 nažky 1,8 x 0,8 x 0,8 mm
- *P. persicaria*, 2 nažky Ø 1,75 x 1,6 x 0,5 mm
- *P. lapathifolium*, 2 nažky Ø 1,9 x 1,7 x 0,5 mm
- *P. convolvulus*, 1 necelá nažka
- *Rumex conglomeratus*, 2 nažky Ø 1,3 x 1,2 x 1,2 mm
- *R. crispus*, 49 nažek Ø 1,6 x 1,1 x 1,0
- *R. acetosella*, 5 nažek Ø 1,0 x 0,8 x 0,7 mm
- *R. acetosa*, 2 nažky Ø 1,5 x 0,9 x 0,8
- *Viola arvensis*, 1 semeno 1,1 x 0,6 mm
- *Epilobium* sp., 1 semeno 1,2 x 0,4 x 0,4 mm
- *Ribes nigrum* ?, 1 semeno 1,5 x 0,8 x 0,9 mm
- *Potentilla erecta*, 1 nažka 1,1 x 0,7 x 0,6 mm
- *Rubus idaeus* 2 pečičky Ø 1,9 x 1,3 x 0,9 mm
- *Galium aparine*, 1 nažka 2,5 x 1,5 x 2,1 mm
- *G. pumilum*, 1 nažka 1,0 x 0,7 x 0,4 mm
- *Gnaphalium silvaticum*, 10 nažek Ø 1,0 x 0,4 x 0,4 mm
- *Anthemis arvensis*, 1 nažka 1,4 x 0,7 x 0,7 mm
- *Achillea millefolium*, 1 nažka 1,6 x 0,8 x 0,6 mm
- *Centaurea cyanus*, 2 necelé nažky
- *Luzula campestris* ?, 1 semeno 0,8 x 0,5 mm
- *Carex leporina*, 6 nažek Ø 1,6 x 0,8 x 0,6 mm
- *C. pilulifera*, 1 nažka 1,3 x 0,8 x 0,8 mm
- *Avena fatua*, 2 base pluchatých obilek s podkovovitými šikmými odlučovacími ploškami 1,1 a 1,7 mm širokými
- *Arrhenatherum elatius*, 7 obilek Ø 3,6 x 1,4 x 1,2 mm
- *Agrostis stolonifera*, 2 obilky Ø 1,7 x 0,8 x 0,7 mm
- *Apera spica-venti*, 10 obilek Ø 1,1 x 0,4 x 0,4 mm
- *Phleum pratense*, 2 obilky Ø 1,0 x 0,6 x 0,4 mm
- *Bromus secalinus*, 2 necelé obilky široké 1,7 mm
- *Festuca rubra*, 1 obilka 3,4 x 1,2 x 1,1 mm
- *Festuca ovina*, 27 obilek Ø 2,6 x 0,8 x 0,4 mm
- *Danthonia decumbens*, 1 obilka 2,6 x 0,8 x 0,5 mm

Závěr: Vzorek obsahuje asi 50 rostlinných druhů. Z pěstovaných rostlin převažují oves, pšenice obecná a žito. Z kulturních plodin /10 druhů/ jsou zastoupeny většinou skromnější, drobnozrnné typy. Plevelů je zastoupeno několik běžných druhů. Na podzolované půdy z nich ukazuje *Scleranthus annuus*, *Rumex acetosella*, *Apera spica-venti*. Z rumištních rostlin je zastoupen zejména *Rumex crispus*. Z rostlin travních porostů se vyskytují rostliny chudých podzolovaných půd. Zjištěné rostliny svědčí o zemědělském charakteru objektu, v němž se manipulovalo se sklizeným obilím a se senem. Dnes je objekt v lese. Dnešní travnatý doprovod cest v okolí objektu obsahuje druhy rostlin zjištěné též v zuhelnatělém materiálu.

Literatura:

D. Jelínková, Záchranný výzkum feudálního sídla v Moravské Třebové - Udánkách /okr. Svitavy/, Přehled výzkumů 1975, ed. Archeolog. úst. ČSAV Brno, Brno 1977, 87 - 88.

Verkohlte Samen aus der Feste bei Udánky /westlich Moravská Třebová/ /Bez. Svitavy/. Das Objekt war im 13. - 16. Jahrhundert besiedelt. Es wurden 1,6 g verkohlte Samen gewonnen, die etwa 50 Pflanzenarten enthalten. Von Kulturpflanzen überwiegen Hafer, Saatweizen und Roggen. Die Kulturpflanzen /10 Arten/ sind meist bescheidene kleinkörnige Typen. Von Unkräutern kommen einige gewöhnliche Arten vor. Auf podsolierte Böden weisen *Scleranthus annuus*, *Rumex acetosella* und *Apera spica-venti* hin. Von Ruderalpflanzen ist besonders *Rumex crispus* vertreten. Von Pflanzen der Grasflächen kommen Arten der armen podsolierten Böden vor. Die gefundenen Arten weisen auf den landwirtschaftlichen Charakter des Objekts hin, wo mit geerntetem Getreide und mit Heu manipuliert wurde. Heute ist das Objekt im Walde. An den heutigen Wegrändern in der Umgebung des Objekts wachsen Pflanzenarten, welche auch im verkohlten Material festgestellt wurden.

FUNDE VOM KATASTER DER GEMEINDE DOLNÍ DUNAJOVICE

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Im August 1978 übergab Ing. Kašpar aus Dolní Dunajovice dem Museum in Mikulov Funde, die er in der Vergangenheit bei verschiedenen landwirtschaftlichen Arbeiten im Kataster der Gemeinde gewonnen hat. Aus der Flur "U Dyje" stammt eine mässig asymmetrische eiserne Pflugschar, eine mittelalterliche Pfeilspitze, eine Hornsteinklinge und ein rekonstruiertes Gefäß aus der römischen Kaiserzeit. Aus gestörten Gräbern von einer am rechten Ufer der Dyje nordwestlich der Gemeinde liegenden Schottergrube stammen zwei Gefäße der Úněticer Kultur.

PRAHISTORISCHE FUNDE AUS BULHARY

/Bez. Břeclav/

Jaroslav Hladký, AÚ ČSAV Brno

Aufgrund einer Meldung von Ing. T. Dočkal wurde im April 1978 eine Terrainuntersuchung am südöstlichen Rand der Gemeinde hinter den LPG Objekten /frühere Flur "Auäcker"/ vorgenommen, wobei Linear-, Stichband-, mährische bemalte Keramik, ferner aus der Bronze- und Latènezeit und Bruchstücke von Menschen- sowie Tierknochen gefunden wurden.

KOSTROVÝ HROB V BRNĚ-SLATINĚ

/okr. Brno - město /

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

V Brně-Slatině v zatím nepojmenované ulici čí. 5, která vyběhá z ulice Tuřanka západním směrem k letišti, narazil v dubnu 1978 Ing. Jar. Pavlínák při výkopu základů pro nový rodinný dům na lidskou kostru. Ležela v jihovýchodním rohu obvodu v hloubce 100 cm na basi černozemní půdy a v jejím přechodu v čistou spraš. Podle některých částí rozpadlé lebky široké formy a dalších kostí lze soudit, že patřily muži drobnější postavy a pokročilého věku. Bližší ohledání místa nepřineslo žádné poznatky k posouzení nálezových okolností. Hrobová jáma nebyla v obnažených profilech vůbec patrná. Dispoce leb -

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1978

Vydává	: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor	: akademik Josef Poulík
Redaktoři	: dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady	: dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby	: doc. dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě	: železná motyka ze slovanského sídliště u Palonína
Tisk	: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo	: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis	: 450 kusů - neprodejné